

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

1947.

NEVELÉSÜGYI FÜZETEK

február

A hazaszeretetre való nevelésről

A hazafias érzés alapja a szülőföld szeretete. Ez az érzés azután az öntudatos emberben kiterjed az egész nemzetre, a haza földjére és népeire, multjára, jelenére. A hozzátartozás és ragaszkodás tudatán kívül benne van a hazával való sorsközösség átérzése, mindezeken felül egy erős akarati állásfoglalás, azaz akarása mindannak, ami a haza javát, önállóságát, szabadságát, demokráciáját és létének teljességét szolgálja. Ez a tudatosság és akarati állásfoglalás az, ami képessé tesz bennünket komoly áldozatok vállalására, áldozatos hazaszeretetre.

Hazaszeretetre való nevelésünk tehát azt célozza, hogy a szülőföldhöz való ragaszkodást kiterjesszük az egész hazára, tegyük ez érzést tudatossá, végül rendelje egyéni érdekeit alá az egyén a nemzetnek.

A hazaszeretet érzésének felkeltése és tudatosítása a haza, illetőleg a nemzet megismeretése útján történik. Csak azt szerethetem tudatosan, amit ismerek. Mindenkinek tudnia kell, hogy a magyar haza fia, és hogy sorsa elválaszthatatlan a nemzet sorsától. Ehhez kapcsolódik azután a nemzeti területeinken élő más nyelvű népek ismerete.

Feltétlenül ismereteket — és hozzá helyeseket! — kell szereznünk a magyar földről, népről, nyelvről, faluról, városról, társadalomról, gazdaságról, életéről, iparáról, kereskedelméről, néprajzáról, művészetéről, énekéről, zenéjéről stb. Ezek ismerete nélkül még magunknak sem tudnánk határozott választ adni azokra a kérdésekre, amelyek azt kutatják, mi a magyar, hogyan kell felkészülnünk jövő feladatainkra. Sajnos, a magyar mult és jelen szemlélete még nem tisztult meg a hagyományos ábrándoktól és fellengzős szónoki díszektől, pedig reális nemzetnevelő tervet csak létkérdéseink világos, a napi események fölé emelkedő, őszinte és a multból a jövőbe látó szemléletével képezhetünk. Ha tehát jogot akarunk formálni a magyar nemzetnevelő nevére, szerezzünk alapos tájékozottságot a magyarság létkérdéseiről. Ne elégedjünk meg a könyvek és újabb folyóiratok beszámolóival sem, hanem menjünk ki a nép közé, a város perifériáira — amit nem is olyan nehéz megtennünk, hiszen tanítványaink szülei jórészt onnan valók! — járjuk és ismerjük

meg a magunk földjét, hogy szemtől-szembe állhassunk nemzeti életünk kérdéseivel, és közvetlen forrásból merítsük az erőt, amelyeket nemzeti és népi törekvéseink szekerébe kívánunk fogni. Csak ez a személyes élményekben és tapasztalatokban gazdag nemzetismeret adhatja majd meg szavunkak az erőt, a lelkesedést és lendületet.

Nem lehet kétséges, hogy a magyarság még távolról sem fejtette ki erőit, és nem foglalta el azokat a területeket, amelyek a nemzeti élet teljességében reá várnak. Jelenünk, de még inkább jövőnk attól függ, milyen mértékben tudjuk birtokba venni és teljes kapacitással kihasználni a földet, műhelyt, gyárakat, kereskedelmet, bankokat, a tudomány és művészet világát, a társadalom szervezését stb. Hazaszeretetre való nevelésünk legelső feladata tehát nem az, hogy melldőngelő és pántlikás magyarokat neveljünk, hanem, hogy minden magyart arra a helyre neveljünk, amelyre hivatott, és hogy képessé tegyünk erői és képességei teljes és szíves kifejtésére, Aki olyan gazdákat nevel, aki termelését ugyanazon földön megsokszorozza, aki olyan munkásokat nevel, aki legjobb tudása és egész munkáerejével a termelésnek adja magát, olyan anyákat nevel, akik Isten „áldásának“ tartják a gyermekeket — lényege szerint az végzi el nemzetnevelői kötelességét; de nem az, aki csak fényes nemzeti ünnepélyeket tud rendezni az iskolás gyermekekkel.

A magyarságismeret nem külön tárgya az általános iskolának de nincs is szükség erre. Az iskolaélet munkájának, minden tantárgyának és nevelő alkalmának ezt kell szolgálnia, ez legyen nevelőmunkánk középpontja.

Bármiről tanítsunk is, hozzuk vonatkozásba a magyar élettel és feladatokkal. Ne csak az általános magyar feladatok megvalósítását sürgessük iskoláinkban és községünkben, hanem elsősorban a helyi teendőket. Minden városban és községben, sőt a szétszórt tanyavilágban is vannak feladatok, amelyek megvalósítása az egyetemes magyarság szempontjából is fontos. A nemzet különben is elvont fogalom még az általános iskolai gyermek számára, ezért kevésbé érdekli. A saját községünk lakóinak mulasztásait, hiányait és hibáit tegyük tárgyalásának központjává. Ez már közvetlenül érdekli és érinti is a tanulót, ezért a megbeszéléseknek határozott eredményei is lehetnek. Nemzetnevelésünk terve csak úgy valósulhat meg maradéktalanul, ha minden városban és minden községben elkészítjük a helyi nevelési tervet és azt egyetemes célkitűzéseinkkel összhangba hozva igyekezünk megvalósítani.

Hogy csak az iskolai életnél maradjunk, néha olyan érzelmeket kell semlegesítenünk, vagy ellenkező végletbe átvezetnünk, amelyek téves vonatkozásokon alapulnak. A szegényebb szülők gyermekei pl. gyanakodással, nem egyszer gyűlölettel tekintenek a jobbmódú gyermekekre. Viszont ezek igen gyakran lekicsinyléssel és okatlan göggel néznek az egyszerűbbekre. Mindkét érzelmi állásfoglalás hamis beállításon és vonatkoztatáson alapul. A munkás gyermeke azért gyűlöli az „úri“ fiút,

haza nem ismer első- és másodrendű állampolgárokat, hanem csak jó vagy rossz hazafiakat.

A Statisztikai Hivatal évkönyveit nem nélkülözhetjük talán egyetlen tantárgy tanításánál sem, mert nemzeti és népi erőinkről a legbiztosabb tájékoztatást adják, csak meg kell tanulni olvasni a számokból, és a számadatok változásából. A népesedési viszonyok és közművelődési adatok, a mezőgazdasági, ipari termelés, a kereskedelem és közlekedés számadatai mélyen rávilágítanak a nemzeti erő kifejtés mértékére, annak eredményeire és mindarra, ami e jelenségek mögött a nemzet fiainak lelkében él.

A nemzet igazi erejét és nagyságát azonban csak akkor tudjuk igazán megmutatni, ha nem elszigetelten vizsgáljuk, hanem a bennünket körülvevő népekhez viszonyítva.

A nemzeti értékek minden oldalú feltárása nem jelenti azt, hogy hibáinkra és gyöngeségeinkre ne mutassunk rá. Ez végzetes volna és érthetetlennek mutatná az eseményeket és jelenségeket, amelyek történelmünkhöz tartoznak, de hamis következtetésekre adnak alapot jelenünk és jövőnk lehetőségeinek mérlegelésekor. Végeredményben a nemzet erejébe és életképességébe vetett bizalmat rendítené meg. Rá kell mutatnunk mindenkor és minden tárgy keretében nemzeti fogyatékoságainkra és javítanivalóinkra. A hibák feltárása azonban úgy történjék, hogy az ne csökkentse a megbecsülés érzését, s ne rombolja le a nemzet jövőjébe vetett hitet. Tárgyilagosan szóljunk róluk, hogy azt a célt szolgálják, amelyet nemzetnevelésünk egésze: eszméletni, önmagunkat megismerni és megtalálni a fejlődés útját.

E cél érdekében állítsuk be egész iskolai munkánkat.

Március 15.

ÜNNEP EZ A SZÉP NAP.

Ünnep ez a szép nap; szívben, templomokban
A hazaszeretet fáklyája kilobban,
Fényt derít a múlra,
Mikor szent hév gyújtá lelkünket, arcunkat,
S szabadságért vívott gigászi harcunkat
A világ bámulta.

Tavaszi sugártói a természet ébred,
Hegyen, völgyön, síkon megmozdul az élet
És nem hagy pihenni;
Dalok zendülése, zászlók lobogása
Hívogat bennünket örök bajvívásra,
Emlékezni, tenni.

Jeltelen sírjokból e napon kiszállnak,
Körültünk lebegnek a dicsőült árnyak,